

سبک‌شناسی لایه آوایی منظومه‌ ازهر و مزهر نزاری قهستانی

فرشته گل سرخی

عضو هیات علمی دانشگاه فرهنگیان

چکیده:

در این مقاله پس از شرح مختصری درباره نزاری قهستانی و منظومه‌ ازهر و مزهر وی، مباحث نظری این مقوله، تحت عنوان سبک، سبک‌شناسی و سبک‌شناسی لایه ای تعریف شده است. سپس این منظومه در سه بخش متغیرها، فراهنجاری‌های آوایی و موسیقی شعر بررسی می‌شود، گردآوری اطلاعات با روش کتابخانه ای است، ابزار گردآوری اطلاعات برگه تحقیق (فیش) و روش تحلیل و تحقیق، توصیفی-تحلیلی با رویکرد سبک‌شناسی لایه ای است. در بخش اول به متغیرهای تاریخی و نویسه، در بخش دوم به فرایندهای واجی ابدال، اشباع، کاهش، افزایش، تخفیف و ادغام و در بخش سوم به عناصر موسیقایی شعر یعنی وزن، ردیف، قافیه، انواع تکرار و جناس پرداخته شده است. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد در این منظومه، در بخش متغیرهای نویسه و تاریخی، کاربرد شاخصه‌های "ه" پایانی واژه به صورت "ت"، حذف "های" بیان حرکت در نوشتار، انواع ابدال، تبدیل مصوت‌های کوتاه به بلند و تفاوت‌های آوایی ناشی از کاربرد لهجه محلی فراوان است علاوه بر این، گزینش وزن "مفاعیلن مفاعیلن (فعولن)" با مضمون و محتوای این اثر تناسب دارد. در مبحث قافیه از قافیه‌های درونی و ردیف‌های بلند، کمتر استفاده شده اما کاربرد ذوقافیتین و حاجب پررنگ تر است همچنین در به کارگیری آرایه‌های لفظی مانند تکرارها و جناس‌ها اعتدال رعایت شده است و این نشان می‌دهد که شاعر هرگز در پی لفاظی و آرایش تصنعی کلام نبوده است.

کلمات کلیدی: سبک‌شناسی لایه ای، لایه آوایی، نزاری قهستانی، منظومه‌ ازهر و مزهر.